

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ВИМОГ ДО ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ ТА ОЦІНКА ВПЛИВУ ТРЕНАЖЕРНИХ КОМПЛЕКСІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ МАШИН ІНЖЕНЕРНОГО ОЗБРОЄННЯ

Проведено аналіз сучасних вимог до підготовки військових фахівців та оцінку впливу тренажерних комплексів на ефективність функціонування машин інженерного озброєння

Проведен анализ современных требований к подготовке военных специалистов и оценка влияния тренажерных комплексов на эффективность функционирования машин инженерного вооружения

На сучасному етапі розвитку армії як озброєння, так і спеціальні машини стали найважливішим елементом її боєздатності - матеріальною основою ведення бойових дій. На полі бою успіх у бойових діях в істотній мірі залежить від бойових можливостей усіх видів озброєння і їхніх кількостей. В останні десятиліття істотно ускладнився і процес створення озброєння, і процес його бойового використання. Кількісний і якісний ріст озброєння привів до різкого збільшення матеріальних витрат на його створення і підтримку в бойовій готовності.

Основним фактором, що забезпечує необхідний рівень бойової готовності підрозділів і частин є чітка організація бойової підготовки. Одним з керівних принципів підготовки особового складу повинний бути принцип "Учити війська тому, що необхідно на війні, що дає перемогу в бою". Максимальне наближення умов навчання до бойового забезпечує гармонійне поєднання високої професійної майстерності з практичним умінням діяти в бою, враховуючи сформовану обстановку. Звідси головний упор у бойовій підготовці робиться на польову та тренажерну підготовку, які максимально наближують до реальних бойових дій.

У сучасних механізованих Сухопутних військах особливо виросла роль механіків-водіїв, водіїв і операторів спеціального обладнання бойових і допоміжних машин. Від якості їхньої підготовки і професійної майстерності істотно залежить успіх виконання бойових операцій рухомих військ. При недостатній підготовці механіків-водіїв, водіїв і операторів спеціального обладнання, навіть при відмінній підготовці іншого особового складу, частинам і з'єднанням буде складно виконати поставлені перед ними задачі. Тому навчанню цієї категорії фахівців приділяється велика увага.

Організаційно методичні вказівки по підготовці Збройних Сил України у частини, що стосується навчання водінню механіків-водіїв і водіїв бойових і спеціальних машин і операторів спеціального обладнання машин інженерного озброєння, визначають, що при підготовці механіків-водіїв (водіїв) необхідно основні зусилля зосередити на їх індивідуальній підготовці по удосконалюванню навичок водіння машин, операторів спеціального обладнання – на ефективне використання машин інженерного озброєння.

Заняття по підвищенню майстерності необхідно планувати з такого розрахунку щоб механіки-водії (водії) та оператори спеціального обладнання машин інженерного озброєння мали практику водіння не менш двох разів на місяць у будь-який час року, при будь-якій погоді, у будь-який час доби. Однак виконання цих вимог виявилось важко здійсненним через недостатнє забезпечення військ моторним паливом - дизельним паливом і бензином. У зв'язку з обмеженням можливості проведення в необхідному обсязі практичних занять по використанню бойових і допоміжних машин значна увага приділяється більш широкому впровадженню у військах методик підготовки механіків-водіїв (водіїв) та операторів спеціального обладнання з використанням тренажерів.

Результати військових навчань із проведенням маршів та виконанням вправ на місцевості показують, що в ряді випадків статутні нормативи не втримуються через недостатню підготовку механіків-водіїв (водіїв) та операторів спеціального обладнання машин інженерного озброєння.

В основному це відбувається внаслідок того, що в повсякденній діяльності військ недостатньо уваги приділяється прищеплюванню практичних навичок механікам-водіям (водіям) та операторам спеціального обладнання експлуатуючим бойову і спеціальну техніку. Нормативні швидкості водіння не перевищують 30-50% від максимально можливих швидкостей руху.

З загального числа експлуатаційних відмов більш половини відбувається з вини водіїв бойових, спеціальних і транспортних засобів та операторів спеціального обладнання. Така велика кількість відмов пов'язана з невідповідністю особового складу, недостатнім знанням матеріальної частини, а також унаслідок їхньої недостатньої навченості.

Основною задачею забезпечення військової безпеки країни в мирний час, як відзначається у військовій доктрині України, є створення військового потенціалу країни на рівні, достатньому для стримування військової агресії, а також підтримка постійної бойової готовності Збройних Сил для відсічі можливої агресії. Однак, останнім часом реалізація військової доктрини стає усе більш складною проблемою, обумовленою необхідністю збільшення матеріальних витрат на створення і експлуатацію найбільш удосконалених систем озброєння, а також прищеплення необхідних навичок військовослужбовцям. Основним фактором, що забезпечує необхідний рівень бойової готовності частин і з'єднань, є максимальне наближення умов навчання до бойового. Звідси головний упор у бойовій підготовці робиться на польову виучку та тренажерну підготовку, що імітує бойові умови. Реалізувати це на практиці в насичених механізованою технікою Збройних Силах України виявилось важко через недостатнє матеріальне забезпечення бойової підготовки військ. Причому з кожним роком ситуація з паливом погіршується.

Нестача моторних палив уже негативно відбивається на бойовій підготовці механізованих Сухопутних військ України. Виходом з цього положення може бути використання тренажерів нового покоління.

Початкова підготовка водіїв та операторів спеціального обладнання машин інженерного озброєння має багато недоліків, тому після призову у Збройні Сили їм необхідно підвищувати свою кваліфікацію. На жаль, і у військових частинах через дефіцит паливно-мастильних матеріалів, нестачу коштів на експлуатацію та ремонт техніки неможливо налагодити в повному обсязі навчання фахівців безпосередньо на машинах.

Альтернативою є тренування на тренажерних комплексах, воно дає змогу освоїти техніку водіння, набутти точних, координованих стабільних навичок в використанні спеціального обладнання машин інженерного озброєння.

На практиці застосовуються кілька конструкцій тренажерів: механічні, з кінопроектором, телевізійні, тіньові. Перевага надається кілотренажерам. Вони забезпечують необхідний зворотній зв'язок між водієм і навколишніми обставинами.

Досвід використання тренажерних комплексів показує, що найбільшого ефекту в навчанні можливо досягти при дотриманні в тренуваннях системи і відповідної методики. Навчання на тренажерах починається після вивчення загального устрою машини інженерного озброєння, її складових частин, спеціального обладнання і всіх систем керування, а також основ і правил водіння, що сприяють усвідомленню навчальних задач і прищеплюють правильні навички керування. В процесі тренувань необхідно звертати особливу увагу на набуття навичок керування машинами інженерного озброєння та використання спеціального обладнання.

Недоліками тренажерів, що використовуються останнім часом, є недостатній

рівень сприйняття обставин на дорозі і, внаслідок цього, відсутність безпосереднього зворотного зв'язку між учасниками схеми "дорога-машина інженерного озброєння-оператор-нарколішне середовище". Реальні ситуації мало нагадують ситуацію водіння на тренажері. На різних тренажерах оцінюються різні параметри тренуваності, отже облік помилок ведеться за різними критеріями.

На наш погляд, виходом з цієї ситуації є використання автоматизованих тренажерних комплексів, які можуть створювати найбільш реальну ситуацію на дорозі, при використанні спеціального обладнання, дозволяє вести навчання комплексно, поєднуючи навички водіння використання спеціального обладнання, знання правил дорожнього руху, технічного обслуговування і будови машин інженерного озброєння.

Ефективність використання автоматизованих тренажерних комплексів з навчальною метою підтверджується зменшенням кількості тренувальних поїздок на машинах інженерного озброєння, практичного виконання вправ з використанням спеціального обладнання до 20%, відповідно зберігаються паливно-мастильні матеріали. При цьому фахівці, які навчаються на тренажерах, роблять на 12% менше помилок. У зв'язку з цим підвищується їх професіоналізм і в цілому, рівень боєготовності військової частини.

Список літературних джерел

1. Бирков П.В. Обеспечение надежности машин инженерного вооружения при эксплуатации / П.В. Бирков. – М.: Военное издательство, 1985 – 16 с.
2. Богунов С.В. Оценка готовности к боевому применению техники, содержащейся на длительном хранении / С.В. Богунов, А.А. Щава. – К.: КВТИУ, 1988. – Инв. № 22926. – 50 с.
3. Ким С.Б. Основы надежности бронетанковой техники / С.Б. Ким. – К.: КВТИУ, 1980. – 69 с.

Поляков Андрій Павлович – д.т.н., проф., заступник директора з наукової роботи та міжнародного співробітництва, Вінницький національний технічний університет.

Гембарський Олег Степанович – викл. каф. Інженерної техніки., Академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного.